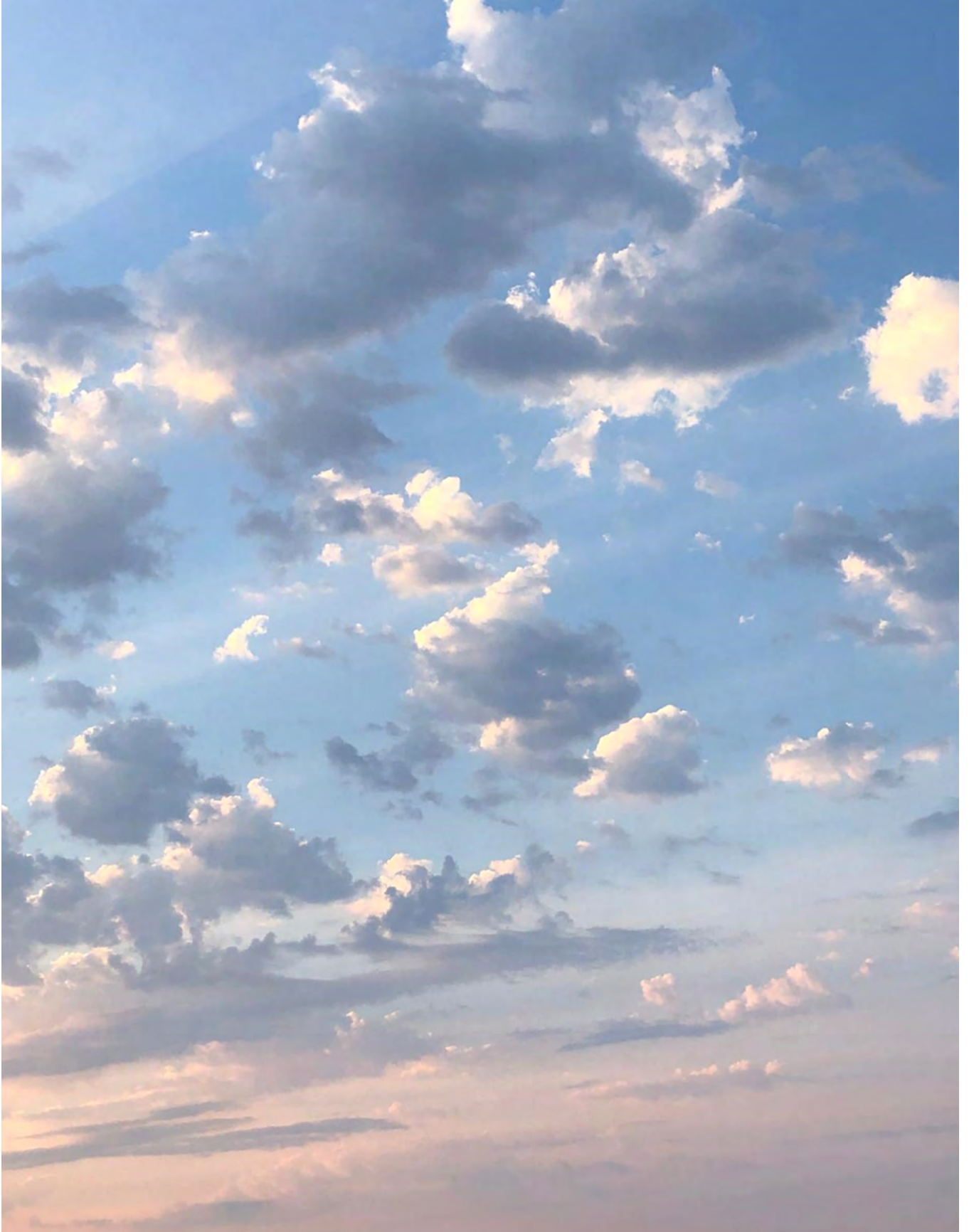
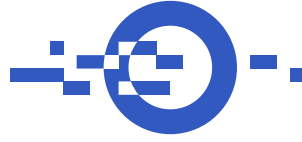

FİKRİ GÜNDEM

AIPPI Türkiye Bülteni Sayı 32 / Ağustos 2025

AIPPI
TÜRKİYE

Sayı 32 / Ağustos 2025

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI KORUMA DERNEĞİ

AIPPI Türkiye Ulusal Grubu

www.aippiturkiye.org

twitter.com/aippiturkiye instagram.com/aippiturkiye linkedin.com/aippiturkiye

İÇİNDEKİLER

GÜNDEM DEN HABERLER

4

YAYINLAR

10

İZLENİMLER

12

MAKALELER

GÜNÜMÜZ İŞ DÜNYASINDA İP AVUKATININ YETKİNLİK PROFİLİ: HUKUKİ BİLGİNİN ÖTESİNDE BİR YOLCULUK • Özgür Tuncer, Av. Elif Türkan Dinçer.....17

PATENT HUKUKUNDA EŞDEĞERLER DOKTRİNİ: AVRUPA UYGULAMALARI, BİRLEŞİK PATENT MAHKEMESİ KARARLARI VE TÜRKİYE PERSPEKTİFİ • Kemal Baran Yıldırım.....21

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA COĞRAFİ İŞARETLER • Murat Cevahir Coşkun.....27

Deniz Merve Ersoy Pınar*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

TÜRKPATENT'TEN HABERLER

Çin Fikri Mülkiyet İdaresi Heyetinden TÜRKPATENT'e Ziyaret

Çin Fikri Mülkiyet İdaresi (CNIPA) Komiser Yardımcısı Hu Wenhui başkanlığındaki heyet, TÜRKPATENT'i ziyaret etti. TÜRKPATENT Başkan Yardımcısı Dr. Mehmet Duyar ve beraberindeki heyetle gerçekleştirilen görüşmede, 2024 yılında yenilenen Mutabakat Zaptı kapsamında iki ülke arasındaki sınai mülkiyet iş birliğinin güçlendirilmesine yönelik konular ele alındı.

Ziyaret kapsamında, patent inceleme süreçleri, sınai mülkiyet istatistikleri, idari kapasite ve dijital altyapılar üzerine bilgi ve tecrübe paylaşımı yapıldı. CNIPA heyeti ayrıca Türk Sınai Mülkiyet Değerleme, Mühendislik ve Danışmanlık Hizmetleri A.Ş. (TÜRKSMĐ)'yi ziyaret ederek değerlendirme süreçleri hakkında bilgi aldı ve ODTÜ Teknokent'te akademik girişimler ile teknoloji transferi konulu sunumlara katıldı.

Üniversitelerin Sınai Mülkiyet Performansı Güçleniyor

TÜRKPATENT tarafından yayımlanan "Üniversitelerin Patent ve Faydalı Model Performansı Raporu"na göre, üniversitelerin sınai mülkiyet başvuruları 2024 yılında %14,9 artışla 1.640'a ulaştı. Kadın buluşçuların yer aldığı başvuruların oranı %66 olurken, başvurular en çok medikal teknolojiler, gıda kimyası ve ilaç alanlarında yoğunlaştı. Üniversitelerin toplam yerli başvurular içindeki payı %12,4'e yükselerek önemli bir artış gösterdi.

Bu gelişmeler doğrultusunda İzmir'de düzenlenen "Fikri Mülkiyet Ekosisteminde Üniversite-Sanayi İş Birliği" etkinliğinde, üniversitelerdeki buluşların ticarileştirilmesi ve sanayi ile iş birliklerinin artırılması vurgulandı. Patent tescili alan akademisyenlere teşekkür belgeleri verildi, iki buluş için lisanslama töreni yapıldı ve TÜRKPATENT iştiraki TÜRKSMĐ ile Dokuz Eylül Üniversitesi arasında iş birliği protokolü imzalandı.

Bu gelişmelere ek olarak, TÜRKPATENT nezdinde düzenlenen "Dünya Fikri Mülkiyet Günü Etkinliği"nde, Türkiye'nin sınai mülkiyet alanındaki büyümesi, üniversitelerin artan katkısı, teknopark ve AR-GE merkezlerindeki patent sayıları ile dijital uygulamalar değerlendirildi. Ayrıca lise öğrencilerine yönelik "IP Öncüleri Projesi" kapsamında, Ankara'daki pilot uygulamada 2.450 öğrenciye eğitim verildiği bilgisi paylaşıldı.

Ayrıca yapılan çeşitli etkinlik ve seminerlerde;

İstanbul Üniversitesi ve Entertech iş birliğiyle düzenlenen “Patentlerin Ticari Yolculuğu” programında, patentlerin finansmana erişim ve ticarileşme süreçleri ele alındı; TÜRKSMĐ ile Entertech arasında iş birliği protokolü imzalandı.

TÜRKPATENT Başkanı Prof. Dr. Zeki Durak, ayrıca AIPPI tarafından düzenlenen 6. Uluslararası Fikri Haklar Semineri’nde yaptığı konuşmada, Türkiye’nin 2024 yılı itibarıyla yerli patent başvurularında ilk kez 10 bin sınırını aştığını ve sınai mülkiyet varlıklarının 2 milyonu geçtiğini belirtti. Türkiye’nin marka ve tasarım başvurularında dünyada üst sıralarda yer aldığı vurgulandı.

Uluslararası Fikri Mülkiyet Yüksek Lisans Programı 9. Yılını Tamamladı

TÜRKPATENT, WIPO, Ankara Üniversitesi ve YTB iş birliğiyle yürütölen Uluslararası Fikri Mülkiyet Hukuku Yüksek Lisans Programı’nın 9. yılı, TÜRKPATENT Konferans Salonu’nda düzenlenen kapanış töreni ve “Yapay Zekâ Dönüşümü ve Fikri Mülkiyet” paneli ile tamamlandı. Etkinliğe kamu ve akademi çevrelerinden birçok yerli ve yabancı temsilci katıldı.

TÜRKPATENT Başkanı Prof. Dr. M. Zeki Durak konuşmasında, programın akademik boyutunun yanı sıra uluslararası iş birliği açısından taşıdığı önemi vurgulayarak, 42 ölkeden katılım sağlanan bu programda 2025 itibarıyla 150’yi aşkın mezun verildiğini belirtti.

Törenin ardından düzenlenen panelde, mühendislik perspektifiyle yapay zekâ ve etik, yapay zekâ içeren patent başvurularının değerlendirilebilirliği ile telif hakları ve yapay zekâ ilişkisi gibi konularla yapay zekâ ve fikri mülkiyet ilişkisi çok boyutlu olarak ele alındı.

Avrupa’dan Türk Ürünlerine Coğrafi İşaret Tescili

Türkiye’nin yerel ürünlerinin Avrupa Birliği nezdinde tescillenmesine yönelik süreç başarıyla sürdürölüyor. Son olarak Afyon Sucuğu, AB’de coğrafi işaret alan 35. Türk ürünü oldu. Öncesinde Afyon Pastırması (34), Aydın Çam Fıstığı (33) ve Erzincan Tulum Peyniri (32) AB tescili alarak listede yerini aldı. Ayrıca, Van Gölü İnci Kefali ulusal düzeyde coğrafi işaret belgesine kavuştu. Mersin Mut Zeytinyağı ise Avrupa Birliği Resmî Gazetesi’nde yayımlanarak tescil sürecinde son aşamaya geldi.

Bu gelişmelerin yanı sıra, TÜRKPATENT ev sahipliğinde düzenlenen “Türkiye ve AB’de Coğrafi İşaretlerdeki Son Gelişmeler Konferansı”nda Türkiye’nin 1.724 tescilli coğrafi işaretiyle dünyada ikinci sırada yer aldığı vurgulandı. Konferans kapsamında Türkiye ile AB arasında iş birliği ve teknik istişareler de gerçekleştirildi; Aydın Memecik Zeytini’nin AB Tescil Belgesi resmen takdim edildi.

Büşra Bıçakcı Avukat*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

EPO'DAN HABERLER

SACEPO 2025 Danışma Toplantıları Başladı

EPO, 2027'ye kadar elektronik patent verme sürecine geçiş planlarıyla ilgili olumlu kullanıcı geri bildirimi almıştır. 12 Mart 2025'te toplanan SACEPO Working Party on Rules, dijital dönüşüm ve patent sürecinin sadeleştirilmesine odaklanmış olup; bu kapsamda, "docx" formatında başvuru ve renk desteği gibi uygulamalar gündeme gelirken, 2027'ye kadar tamamen kâğıtsız bir süreç hedeflenmiştir.

EQE Reformunda Yeni Aşama

EQE 2025 oturumu 21 Mart'ta tamamlanmış ve ilk kez sunulan temel F sınav kağıdıyla reform sürecinin başladığı duyurulmuştur. Adayların bir yıl mesleki deneyimden sonra girebildiği sınav kapsamında ilgili adayın patent usul hukuku ve istem analizine dair bilgileri ölçülmektedir. 2026 yılında A, B, C, D sınav kağıtlarının son kez uygulanması ve yeni M1 ve M2 sınav kağıtlarının devreye girmesi söz konusu olup; 2027 itibarıyla reformun tamamlanması beklenmektedir.

Avrupa'nın Dijital Geleceği için Teknoloji Standartları ve Patentler

EPO, teknoloji standartları ile patentler arasındaki bağlantıyı gösteren yeni bir çalışma yayımlamıştır. Standart geliştirme kuruluşlarından gelen 5,5 milyon belge ile oluşturulan veri seti, bu belgelerin patent başvurularındaki rolünü açıklamaktadır. Özellikle kablosuz iletişim gibi alanlarda patent arama raporlarının %70'inde standart geliştirme kuruluşlarının belgeleri yer alırken; söz konusu çalışma, Avrupa'da artan SEP davalarıyla ilgilenen UPC'nin etkinliğini de ortaya koymaktadır.

Temsilciler Listesinden Silme Süreci Kolaylaştırılıyor

1 Haziran 2025'ten itibaren, EPO profesyonel temsilciler listesinden resen silme işlemleri sadeleştirilmektedir. Özellikle yıllık aidat ödememe durumlarında sürecin hızlandırılması hedeflenirken; temsilci-

lere silinme niyeti bildirilip, itiraz için iki ay süre tanınması öngörülmektedir. Süre içinde itiraz edilmez ya da aidat ödenmezse, silme işlemi gerçekleşecektir. EPI tarafından hatırlatma bildirimi sürece dahil olmaya devam etmesi öngörülmektedir.

Deep Tech Finder Artık Mobil Uygulama Olarak Yayında

EPO'nun yenilikçi girişimleri yatırımcılarla buluşturmak için geliştirdiği Deep Tech Finder ("DTF"), artık iOS ve Android mobil uygulaması olarak da kullanılabilir. Patent verilerine dayalı analizlerle 10.000'den fazla girişim ve 1.000'in üzerinde üniversiteyi keşfetmenin mümkün olduğu ve kullanıcıların teknoloji alanlarına, büyüme aşamalarına göre filtreleme yapabildiği duyurulmuştur.

Melike Şahin*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

WIPO'DAN HABERLER

Mikronezya, WIPO'nun 194. Üyesi Oldu

Haziran 2025'te Mikronezya Federasyonu, WIPO'ya katılım belgesini sunarak Örgüt'ün 194. üye devleti oldu. Katılım belgesi, Cenevre'de WIPO Genel Direktörü Daren Tang'e resmi bir törenle teslim edildi. Bu gelişme, Pasifik bölgesinde fikri mülkiyet sistemlerinin güçlendirilmesine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Mikronezya'nın 2025'te WIPO'ya katıldığına ilişkin bilgilendirmeye https://www.linkedin.com/posts/wipo_wipo-intellectualproperty-micronesia-activity-7341449563997638657-sTwK?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoA-ABZUTcgBRjrdzmdY-cJlpgRegk1mTbse-ik adresinden ulaşılabilir.

Bununla birlikte https://www.wipo.int/directory/en/details.jsp?country_code=FM adresinden Mikronezya'nın WIPO'ya katılımına ilişkin bilgi almak mümkündür.

WIPO Global Awards 2025 Finalistleri Açıklandı

2025 yılı WIPO Küresel Ödülleri'nin finalistleri Haziran 2025'te duyuruldu. Tarım, sağlık, yaratıcı endüstriler ve yeşil teknoloji gibi alanlarda faaliyet gösteren küçük işletmeler, start-up'lar ve üniversite merkezli girişimler arasından seçilen 30 finalist, inovatif IP kullanımıyla öne çıktı. Kazananlar, 11 Temmuz 2025 tarihinde Cenevre'de yapılacak törenle açıklanacak.

<https://www.wipo.int/en/web/awards/w/news/2025/2025-wipo-global-awards-finalists-announced>

Dünya Fikri Mülkiyet Günü 2025: "Feel the Beat of IP" Temasıyla Müzik ve Yaratıcılık Kutlandı

26 Nisan 2025'te kutlanan Dünya Fikri Mülkiyet Günü, bu yıl "Feel the Beat of IP" temasıyla müzik alanına odaklandı. WIPO, fikri mülkiyet haklarının müzisyenler ve yaratıcı içerik üreticileri için nasıl değer yarattığını vurgulayan kapsamlı bir etkinlik programı sundu. <https://www.wipo.int/en/web/ip-day/2025/index>

Küresel düzeyde yüz yüze ve çevrim içi etkinliklerle kutlanan günde, yerel ofisler aracılığıyla birçok ülkede seminerler, atölyeler ve performanslar düzenlendi. Öne çıkan etkinliklerden bazıları:

- **Cenevre**'de düzenlenen ana etkinlikte, müzik sektöründe IP'nin rolü üzerine konuşmalar gerçekleştirildi.
- **Tokyo, Japonya**'da 23 Nisan'da 350'den fazla katılımcıyla seminer, canlı müzik ve sergi düzenlendi.
- **Adrar Üniversitesi, Cezayir**'de ay boyunca IP bilincini artırmayı amaçlayan öğrenci etkinlikleri gerçekleştirildi.

Ayrıca, 18–35 yaş grubundaki gençlere yönelik düzenlenen **WIPO Youth Video Competition** kapsamında müzik ve IP konulu kısa videolar yarıştı. Kazanan videolar halk oylamasıyla belirlendi ve 25 Nisan'da açıklandı. Etkinlik hakkında daha fazla bilgiye ve video yarışması sonuçlarına aşağıdaki bağlantılardan ulaşılabilir. <https://www.wipo.int/en/web/ipday/2025/video-competition>

2025 WIPO Alan Adı Uyuşmazlıkları Çalıştayı, 23 Nisan 2025'te Online Olarak Gerçekleştirildi

WIPO Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi, 23 Nisan 2025 tarihinde çevrim içi olarak düzenlenen 2025 Domain Name Dispute Resolution Workshop ile alan adı uyuşmazlıkları konusunda kapsamlı bir çalıştay gerçekleştirmiştir.

Çalıştayda, özellikle .com, .org ve .net gibi üst düzey alan adlarında ortaya çıkan marka ihlallerine karşı başvuru UDRP (Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy) hakkında detaylı bilgiler verilmiş; vaka çalışmaları, başvuru ve karar süreçleri, delil sunumu ve panelist değerlendirmeleri gibi konular ele alınmıştır.

Katılımcılar; marka sahipleri, hukukçular, panelistler ve alan adı kayıt kuruluşları açısından uyuşmazlık çözümüne dair pratik yaklaşımlar hakkında bilgi edinme fırsatı bulmuşlardır.

Etkinliğe ilişkin ayrıntılı bilgilere ve program içeriğine aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.wipo.int/amc/en/events/workshops/2025/domainname/>

Gülçen Atasever Başçı*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

SEKTÖRDEN YAYINLAR

Eser İsmi : Sahibinin İzniyle Kullananlar Tarafından Markanın Üçüncü Kişilere Karşı Korunması

Yazar : Zeki Delikaya

Eser, markayı sahibinden izin alarak kullanan kişilerin, üçüncü kişilere karşı ne ölçüde ve hangi şartlar altında koruma talep edebileceğini incelemektedir. Özellikle bu kişilerin marka hakkını korumaya yönelik idari (itiraz, iptal vb.) ve hukuki (hükümsüzlük, tecavüz, menfi tespit, geçici hukuki koruma gibi) yollara başvurma yetkisinin kapsamı, Türk hukuku açısından sistematik biçimde ele alınmaktadır. Konuya ilişkin önemli bir boşluğu dolduran eser, hem teori hem uygulama bakımından değerli bir kaynak sunmaktadır.

Eser İsmi : Telif Haklarının Ceza Hukuku Çerçevesinde Korunması

Yazar : Gökmen Altıntaş

Eser, telif haklarının yalnızca özel hukuk değil, ceza hukuku yönüyle de ele alınması gerektiği düşüncesinden hareketle kaleme alınmıştır. FSEK m. 71/1-1 kapsamında düzenlenen, eser sahibinin manevi ve mali haklarına tecavüz suçunu konu edinen kitapta; ceza hukuku genel hükümleri ışığında normun sistematik analizi yapılmakta, son kanun değişiklikleri ve güncel Yargıtay kararları çerçevesinde uygulamadaki sorunlara çözüm önerileri sunulmaktadır. Teknolojinin gelişimine paralel olarak değişen suç tiplerine ve bu alandaki yargı pratiğine odaklanan eser, telif haklarının ceza hukuku boyutunu derinlemesine inceleyen güncel bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Eser İsmi : Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Adın Belirtilmesi Hakkı

Yazar : Ali Cem Bilgili

Eser, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 15. maddesinde düzenlenen "adın belirtilmesi hakkı"nı merkeze alarak, literatürde kapsamlı şekilde ele alınmamış bu manevi hakkı derinlemesine incelemektedir. Yargı kararları, öğretilerdeki görüşler ve mukayeseli hukuk bağlamında yapılan analizlerle desteklenen çalışmada; hakkın tarihçesi, diğer haklarla ilişkisi, eser türlerine göre uygulanma biçimi, sınırlandırılması ve ihlali halinde başvurulabilecek hukuki yollar sistematik bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Eser İsmi : Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler – III Uluslararası Sempozyumu

Editörler : Doç. Dr. Canan Küçükali, Prof. Dr. Mustafa Yasan, Dr. Öğr. Üyesi Aytuğ Ceyhan Çakır

16-17 Mayıs 2025 tarihlerinde gerçekleştirilen Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler – III. Uluslararası Sempozyumu, fikri mülkiyet hukukunun ulusal ve uluslararası boyutlarını bir arada değerlendirme imkânı sunan önemli bir akademik platform olmuştur. Bu yılki sempozyum, WIPO tarafından 2025 Dünya Fikri Mülkiyet Günü teması olarak belirlenen "Fikri Haklar ve Müzik: Fikri Hakların Temposunu Hissedin" (IP and Music: Feel the Beat of IP) başlığı etrafında şekillenmiş ve müzik sektörü özelinde fikri hakların güncel meselelerine odaklanmıştır.

Sempozyum kapsamında hem akademik bildiriler hem de uygulamaya dönük sunumlarla; telif hakları, yapay zekâ, dijital müzik platformları ve uluslararası sözleşmeler ışığında müzik alanındaki fikri haklar çok yönlü biçimde tartışılmıştır. Bu özel metin bildiri kitabında da, sempozyum kapsamında sunulan akademik tebliğler ve uygulamaya dönük değerlendirmeler bir araya getirilmiştir.

Eser İsmi : Türk Hukukunda İnternet Alan Adı Uyuşmazlıkları ve Çözüm Mekanizmaları - TRABİS ve UÇHS Uygulaması

Yazar : Bilal Gezer

Eser, Türk hukuku çerçevesinde internet alan adlarından kaynaklanan ihtilafların nedenlerini ve hukuki dayanaklarını sistematik biçimde ele almakta; bu uyuşmazlıkların hangi yöntemlerle çözüme kavuşturulabileceğini detaylı biçimde incelemektedir. Özellikle yeni uygulanmaya başlanan Uyuşmazlık Çözüm Hizmet Sağlayıcıları sistemi kapsamlı şekilde değerlendirilmiş, hak sahipleri ve uygulayıcılara yönelik pratik çözüm önerileri sunulmuştur. Eser, hem alan adı uyuşmazlıklarıyla ilgilenen hukukçular hem de marka sahipleri için yol gösterici bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Esra Böğürcü Süngerli*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

147. INTA Yıllık Toplantısı San Diego’da Gerçekleşti

Bu yıl 17-21 Mayıs 2025 tarihleri arasında San Diego, California’daki San Diego Kongre Merkezi’nde gerçekleştirilen 147. INTA Yıllık Toplantısı, 139 farklı ülkeden yaklaşık 10.000 fikri mülkiyet profesyoneli ağırladı. “The Business of IP” temasıyla düzenlenen etkinlikte marka, patent, tasarım, telif hakkı ve diğer fikri haklarla ilgili global gündem, yoğun bir program eşliğinde masaya yatırıldı.

INTA her yıl olduğu gibi bu yıl da son derece zengin ve çeşitli bir içerikle katılımcılarına unutulmaz bir toplantı deneyimi sundu. Hukuk ve politika, iş ve teknoloji ile mesleki gelişim başlıklarında onlarca oturum düzenlendi. Özellikle şirket içi hukukçulara yönelik “In-House Practitioners” serisi ile patent profesyonelleri için özel oluşturulan oturumlar dikkat çekti. Katılımcılar aynı zamanda çeşitli panellerde CLE/CPD sertifikalı eğitimlere katılarak mesleki gelişimlerini destekleme fırsatı buldu.

Görsel: INTA’nın X hesabından alınmıştır.

San Diego’daki toplantı boyunca 550’yi aşkın “table topic” yuvarlak masa toplantısı gerçekleştirildi. Bu toplantılar, sınırlı sayıda katılımcının belirli bir konu etrafında fikir alışverişinde bulunduğu, birebir deneyim paylaşımına dayalı oturumlar olarak yine büyük ilgi gördü. Ayrıca özel olarak planlanan “Speed Networking” seansları ile birçok profesyonel kısa sürede çok sayıda yeni kişiyle tanışma ve iş birliği zemini oluşturma fırsatı elde etti.

Toplantının açılış seremonisi ve karşılama resepsiyonu, katılımcıların bir araya gelerek bağlantılar kurduğu ilk etkinlikler arasında yer aldı. Bunların dışında, farklı kıtalardan gelen katılımcılara özel resepsiyonlar, ilk defa katılanlara yönelik oryantasyon resepsiyonu ve sektör bazlı etkinliklerle INTA, networking fırsatlarını bu yıl da en üst seviyeye taşıdı.

INTA Yönetim Kurulu'na seçilen ilk Türk olan ve aynı zamanda Board of Directors içinde görev alan AIPPI üyemiz değerli Okan Çan, 10.000'den fazla katılımcıyı ağırlayan 2025 San Diego Yıllık Toplantısı'nda Eş Başkan olarak görev aldı. Küresel fikri mülkiyet camiasında üstlendiği bu önemli rol bizleri son derece gururlandırdı. Kendisine içten tebriklerimizi iletiyoruz.

INTA ayrıca, bu yıl şehirle bütünleşen sosyal etkinliklerle fark yarattı. Katılımcılar San Diego'nun sahil şeridi, liman çevresi ve kültürel mekanlarında organize edilen gezilere katılarak hem şehri tanıdı hem de uluslararası meslektaşlarıyla daha samimi ilişkiler kurma fırsatı yakaladı. Spor severler içinse farklı spor dallarında etkinlikler organize edildi. San Diego'nun sıcak atmosferi ve rahat yapısı, bu yılki organizasyonun genel havasına olumlu yansdı.

Etkinliğin kapanış gecesi olan Grand Finale, San Diego'nun tarihi Gaslamp Quarter bölgesinde sokak partisi formatında "Big Block Social" adıyla düzenlendi. Yoğun eğitim ve iş ağı programının ardından, katılımcılar sabah saatlerinden itibaren Gaslamp Quarter girişinde bir araya gelerek müzik, dans ve açık hava sohbetleriyle hafta boyunca kurulan profesyonel bağları daha sosyal bir ortamda pekiştirme imkânı buldu. Bu samimi ve eğlenceli sokak buluşması, Alışılmış salon organizasyonlarının ötesine geçti; katılımcılar kalabalık gruplar halinde şehrin canlı atmosferinde sinerjik bir finale imza attı.

INTA bünyesindeki 38 farklı komite, bu yıl da San Diego'da yüz yüze toplanarak geçmiş dönem değerlendirmelerini yaptı ve önümüzdeki dönem için yeni projeleri tartıştı. Workshop'lar ise hem hukuk pratiğine hem de kişisel gelişime hitap eden başlıklarla doluydu. Hukukçular için finans sertifikası, dijital markalaşma, sınır ötesi koruma stratejileri ve yapay zekânın marka dünyasına etkisi gibi çok sayıda başlıkta eğitim verildi.

2025 yılı toplantısı, INTA'nın pandemiden sonraki en geniş katılımlı etkinliği olarak tarihe geçti. Organizasyon süresince INTA mobil uygulaması ve günlük dijital bültenler sayesinde tüm katılımcılar programı yakından takip etme ve kendi ilgi alanlarına göre oturumlarını planlama imkanı buldu. Sosyal medyada ise #INTA2025 ve #TheBusinessOfIP etiketleri altında paylaşılan fotoğraflar, etkinliğin coşkusunu dijital ortama taşıdı.

Bir sonraki INTA organizasyonları takvimde şu şekilde yer alıyor: 28-30 Eylül 2025'te Berlin, Almanya'da gerçekleşecek Trademark Administrators & Practitioners (TMAP) Toplantısı, marka yöneticileri, paralegaller ve genç uygulayıcılar için odaklı bir eğitim ve iş geliştirme etkinliği olarak düzenlenecek. Ardından 18-21 Kasım 2025 tarihlerinde Hollywood, Florida'da gerçekleştirilecek Leadership Meeting yer alacak. Bir sonraki Yıllık Toplantı ise 2-6 Mayıs 2026 tarihleri arasında Londra'daki Excel Konferans Merkezi'nde yapılacak. 148. Yıllık Toplantı, Avrupa'nın kalbinde uluslararası IP gündemini şekillendirecek önemli bir buluşma olacak.

Mine Akarsu*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Genel Sekreteri

43. ECTA Yıllık Konferansı Berlin’de Gerçekleşti

18-21 Haziran 2025 tarihleri arasında ECTA Yıllık Konferansı’nın 43.sü Berlin/Almanya’da düzenlendi. “*Bears On The Loose*” (*Ayılar Serbest*) temasıyla gerçekleştirilen konferansın bu temayı seçmesinin sebebi, Berlin’in ikonik maskotuna saygı duruşunda bulunmaktı. Uluslararası üne sahip Berlinale film festivaline de ev sahipliği yapan şehirde, etkinlik boyunca eğlence sektöründe fikri mülkiyet ana teması etrafında pek çok oturum gerçekleşti. ECTA bu yıl, sadece program içeriğiyle değil, ev sahibi şehirle kurduğu simgesel bağ ve katılımcılarda bıraktığı güçlü etkiyle de uzun süre hafızalarda kalacak bir organizasyona imza attı.

İlk gün komite toplantıları ve denetim kurulu toplantısı ile başlarken; aynı günün öğleden sonrasında ASIPI (*Inter-American Association of Intellectual Property*) ortaklığı ile ortak çalıştay “Marka Koruması - Dünya Çapında Farklılıklar ve Benzerlikler” başlığında gerçekleştirildi. İngiltere, Çin, Meksika, ABD ve Peru’dan Panelistler, farklı hukuk sistemlerinin uygulamaları üzerinden zengin bir karşılaştırmalı analiz sundular. Açılış konuşmasının ardından açılış resepsiyonu, 1961 yılında Alman Demokratik Cumhuriyeti’nin prestijli bir projesi olarak ülkenin en modern sinema salonu sıfatıyla açılan “KOSMOS”da yapıldı.

İkinci gün ise AB Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO) İcra Direktörü João Negrão ile, ECTA İkinci Başkan Yardımcısı Benjamin Fontaine’in moderatörlüğünde gerçekleştirilen oturum ile başladı. Oldukça etkileşimli ve düşündürücü geçen bu oturumda, EUIPO hizmetlerini düzenli olarak kullanan fikri mülkiyet profesyonelleri açısından kilit önem taşıyan birçok konu ele alındı: Çin kaynaklı başvurulardaki artış, yeni eğilimler ve istatistikler, en son geliştirilen araçlar, Ofis’in yeni yetki alanları ve gelecek planları, KOBİ’lerin fikri mülkiyet sistemini kullanımı, arabuluculuğun artan rolü gibi başlıklar gündeme geldi. İkinci günün ikinci oturumunda ise EUIPO Temyiz Kurullarının uyuşmazlıklar konusunda nasıl karar verdiğini EUIPO’dan Sven Stürmann paylaştı. İkinci gün “Güzellik ve Bisiklet - Tasarım ve Telif Hakkı Koruması”; “Hakimleri dinleyin! Birleşik Patent Mahkemesi İçtihat Hukuku” başlıklı oturumlarla devam etti. Hem telif ve tasarım hukukunun kesiştiği noktalar hem de birleşik patent mahkemesinin uygulamaları etraflıca tartışılmış oldu. Günün devamında ilk kez katılan katılımcılar için düzenlenen resepsiyon vardı; akabinde Charlottenburg Sarayı ve bahçesinde düzenlenen resepsiyon, katılımcıları kraliyet ihtişamı ile karşıladı.

Üçüncü ve son gün “Paylaşılan Sırlar - Fikri Mülkiyet Sözleşmelerine Pratik Bir Kılavuz” oturumu ile başlarken, “Berlinale - Film Endüstrisinde Fikri Mülkiyet” isimli oldukça ilgi çekici bulunan oturum ile devam etti. Akabinde 2025 yılı ECTA Ödülleri sahiplerini buldu. Aynı gün öğleden sonra ise “Altın Ayı - İhtiyati Tedbir Kararları İçin Tazminat” ve “Benim Adım Hukuk... İctihat Hukuku - Son AB Davalarına Genel Bakış” oturumları ile devam etti. Tempelhof Havalimanı’nda düzenlenen gala gecesi ise katılımcılara sıra dışı bir deneyim sunarken Berlin’in kültürel mirasıyla entegre edilmiş bir atmosferde gerçekleşti. Konferansın “Bears on the Loose” teması, yalnızca bir slogan değil, aynı zamanda katılımcıların özgürce fikir alışverişinde bulunduğu bir ruh hâlini temsil etti. Gala gecesinde ECTA Yönetim Kurulu’ndan ayrılan Sayman Jordi Güell yerine Klaudia Blach Morysinska’nın seçildiği duyuruldu. Organizasyonun mevcut Yönetim Kurulu, Başkan Carina Gommers, Birinci Başkan Yardımcısı Paola Ruggiero, İkinci Başkan Yardımcısı Benjamin Fontaine, Genel Sekreter Julien Scicluna ve yeni seçilen Sayman Klaudia Blach-Morysinska’dan oluşuyor. Gelecek sene konferansın “Green Light for Growth” (Büyümeye Yeşil Işık) teması ile 17-20 Haziran 2026 tarihleri arasında Dublin’de yapılacağı duyuruldu.

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Yönetim Kurulu

YENİ YÖNETİM KURULUNUN TÜRK PATENT VE MARKA KURUMU ZİYARETİ

AIPPI Türkiye Yönetim Kurulu, 11 Haziran 2025 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu'nu ziyaret ederek Kurum yetkilileriyle bir araya gelmiştir.

Yeni dönemde görevine başlayan Yönetim Kurulumuz tarafından gerçekleştirilen bu ilk ziyaret kapsamında, AIPPI Türkiye ile TÜRK PATENT arasındaki iş birliğinin geliştirilmesi ve sürdürülen iletişimin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Ziyaret süresince, Kurum yetkilileriyle karşılıklı görüş alışverişinde bulunulmuş, mesleki dayanışmanın artırılması yönündeki ortak temenniler ifade edilmiştir.

Türk Patent ve Marka Kurumu yetkililerine nazik ev sahiplikleri için teşekkür eder, bu vesileyle tüm üyelerimize saygılarımızı sunarız.

Özgür Tuncer*

*Konuk Yazar, Executive
Search Danışmanı*

Av. Elif Türkan Dinçer**

*Fikri Mülkiyet Hukuku
Avukatı*

Günümüz İş Dünyasında IP Avukatının Yetkinlik Profili: Hukuki Bilginin Ötesinde Bir Yolculuk

Giriş: Hukuki Uzmanlıktan Stratejik Ortağa

Fikri mülkiyet hukuku artık sadece tescil, koruma ve dava süreçleriyle sınırlı bir alan değil. Artan rekabet, dijitalleşme ve küresel pazarların karmaşık yapısı, fikri mülkiyet profesyonellerinden çok daha fazlasını bekliyor. Bugünün başarılı fikri mülkiyet vekilleri, aynı zamanda stratejik düşünebilen, teknolojiyi okuyabilen, iş geliştirme yetkinliğine sahip, farklı disiplinlerle çalışabilen birer profesyonel olmak zorunda.

Bu yazımızda fikri mülkiyet vekillerinin sahip olması gereken güncel “yetkinlik setini” hem insan kaynakları hem de hukuki perspektiften ortaya koymayı amaçladık. Çünkü bugün iş dünyasında sadece *ne bildiğiniz* değil, *nasıl davrandığınız* da sizi farklılaştırıyor.

Yetkinlik Nedir, Neden Önemlidir?

İnsan kaynakları literatüründe “yetkinlik”, bireyin bir görevi etkili biçimde yerine getirebilmesini sağlayan bilgi, beceri, tutum ve davranışların bütünüdür. Harvard Business Review bu çerçevede yetkinliği, “değeri ölçülebilir çıktılar üretmeye yönlendiren profesyonel kapasite” olarak tanımlar.

Bir başka ifadeyle; yalnızca doğru bilgiye sahip olmak değil, o bilgiyi doğru zamanda, doğru bağlamda, etkili bir iletişimle hayata geçirebilmek de yetkinliğin parçasıdır. Fikri mülkiyet vekilleri açısından düşündüğümüzde bu; hukuki metinleri yorumlayabilmek kadar, bir start-up’ın ticarileşme stratejisine yön verebilmek anlamına da gelebilir.

Fikri Mülkiyet Vekilleri İçin Yeni Nesil Yetkinlik Seti

1. Derin Hukuki ve Teknik Uzmanlık

Elbette bir avukatın veya marka/patent vekilinin sahip olması gereken temel yetkinlik, ilgili hukuki çerçevede derinlemesine bilgi sahibi olmaktır. Ancak günümüzde bu yeterlilik, yalnızca mevzuat bilgisiyle sınırlı kalmamalıdır. Özellikle patent hukukunda, örneğin elektrik-elektronik mühendisliği veya biyoteknoloji gibi teknik alanlara dair bilgi, sürecin başarısı açısından belirleyici olabilir. Fakat teknik bir alanda uzmanlık sahibi olmak sadece patent vekilleri için değil, diğer fikri mülkiyet uzmanları için de oldukça değerlidir; zira teknik okuryazarlık, mesleki rekabette önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Örneğin, telif hakları alanında çalışan bir uzmanın temel düzeyde yazılım bilgisine sahip olması, özellikle yazılım temelli projelerde müvekkilinin iş modelini ve ihtiyaçlarını daha iyi anlamasını ve daha isabetli hukuki yönlendirmeler yapabilmesini sağlar.

2. Stratejik Düşünme ve Ticari Farkındalık

Artık müvekkiller yalnızca dava kazanmakla yetinmek istemiyor; fikri mülkiyet haklarının birer iş varlığı olarak değerlendirilmesini de talep ediyor. Çünkü bugün pek çok şirketin maddi olmayan varlıklarının büyük kısmını fikri mülkiyet hakları oluşturuyor. Bu nedenle bir fikri mülkiyet avukatının yalnızca hukuki süreçleri değil, aynı zamanda fikri mülkiyetin ticari değerini de analiz edebilmesi bekleniyor. “Bu marka tescili müvekkilime ne kazandırır?”, “Bu patentin değerlemesi nasıl yapılır?” gibi sorulara yanıt verebilmek, avukatın stratejik katkısını doğrudan etkiliyor.

3. İletişim Becerisi ve Etki Yaratma

İyi bir fikri mülkiyet vekili, teknik bilgiyi sade ve anlaşılır bir dille aktarabilmeli; farklı seviyelerdeki paydaşlarla açık ve etkili iletişim kurabilmelidir. Bu yetkinlik yalnızca duruşmalarda etkili olmakla sınırlı kalmaz; müvekkil toplantılarından yatırımcı sunumlarına, ürün lansmanlarından yönetim kurulu brifinglerine kadar birçok farklı bağlamda belirleyici bir yetkinlik olur.

4. İş Geliştirme ve Müşteri Odaklılık

Avukatlar için artık yalnızca “iş yürütmek” değil, “iş getirebilmek” de önemli bir yetkinlik alanı haline gelmiştir. Danışmanlık sektöründe bu profil genellikle “rainmaker” olarak tanımlanır; yani yalnızca mevcut işleri yönetmekle kalmayıp, aynı zamanda yeni iş fırsatları yaratan ve kuruma katma değer sağlayan profesyonellerdir. Özellikle butik fikri mülkiyet ofislerinde, avukatların sadece hukuki uzmanlıklarıyla değil; ilişki yönetimi, güven inşası, sektörel görünürlük ve stratejik iş birlikleri geliştirme becerileriyle de ön plana çıkmaları beklenir. Network oluşturma, potansiyel müvekkillerle temas kurma, etkinliklerde aktif yer alma gibi dışa dönük faaliyetler, bu yetkinliğin yapıtaşlarını oluşturur.

5. Duygusal Zekâ ve Empati

Fikri mülkiyet süreçleri, genellikle yüksek beklenti ve baskı altında yürür. Bu nedenle duygusal zekâ (EQ), hem müvekkil ilişkilerinde hem de ekip içi etkileşimlerde de son derece kritik bir yetkinliktir. Empati kurabilen, karşısındakini dikkatle dinleyen ve duygusal gerilimleri sağduyuyla yöneten kişiler, hem müvekkilleri ile uzun vadeli güven ilişkileri kurar hem de ekip içinde sağlıklı bir çalışma ortamı yaratır. Özellikle çok paydaşlı projelerde görev alan ya da ekip liderliği üstlenen profesyonellerin, iletişimi güçlendirme, motivasyonu artırma ve iş birliğini sürdürme becerileri öne çıkar.

6. Proje Yönetimi ve Organizasyon

Hem fikri mülkiyet davaları hem de tescil süreçleri, çok aktörlü yapılar ve titiz zaman planlaması gerektiren projeler olarak ele alınmalıdır. Üstelik bir fikri mülkiyet vekilinin aynı anda birçok dava ve başvuru sürecini eşzamanlı olarak yürütmesi beklenir. Bu noktada, etkili süreç yönetimi, önceliklendirme becerisi ve dosya takibi konusundaki yetkinlikler, yalnızca operasyonel başarıyı değil, aynı zamanda hem iç ekipler hem de müvekkiller nezdinde güven duygusunu da beraberinde getirir.

7. Teknoloji Okuryazarlığı ve Dijital Yetenek

Bugünün fikri mülkiyet süreçleri dijital sistemler üzerinden yürür: online başvuru portalları, yapay zekâ destekli aramalar, IPMS yazılımları ve veri analiz platformları artık standart. Dijital araçları etkin kullanan avukatlar, hem daha hızlı hem daha hatasız çalışabiliyor.

Teknolojik dönüşümün hızlandığı bu dönemde, yapay zekâ, blokzincir ve benzeri yeni teknolojileri anlamak ve bu alanlardaki gelişmeleri takip edebilmek önemli bir rekabet avantajı sağlıyor. Bu teknolojilerin fikri mülkiyetin yönetimi, izlenmesi ve ihlallerin önlenmesi gibi alanlarda yarattığı etkiler, avukatların stratejik öngörü kapasitesini ön plana çıkarıyor.

Aynı zamanda, siber güvenlik ve veri gizliliği gibi disiplinlerle kesişen fikri mülkiyet dosyalarını yönetebilmek, günümüz tehditlerine karşı etkin bir koruma ve danışmanlık sunabilmenin anahtarlarıdır. Fikri mülkiyet hırsızlıklarının ve dijital veri ihlallerinin artması, bu alanlardaki temel farkındalığı şart kılmaktadır.

8. Kültürel Zekâ ve Uluslararası Perspektif

Fikri mülkiyetin doğası gereği, birçok işlem uluslararası düzeyde yürür. Yabancı müvekkiller, çok uluslu şirketler, yurtdışı tesciller derken; kültürlerarası iletişim yetkinliği de bir farklılaştırıcı haline gelir.

Bunun yanı sıra, fikri mülkiyet avukatlarının küresel mevzuat değişikliklerini yakından izleyebilmesi, çok uluslu yapılarla çalışan ya da uluslararası tescil süreçlerine rehberlik eden profesyoneller için hayati bir yetkinliktir.

9. Etik Duruş ve Güvenilirlik

Fikri mülkiyet hukukunda, bilgi çoğu zaman ticari sırdır. Bu noktada profesyonel etik, yalnızca kurumsal uyum değil; aynı zamanda kişisel duruş meselesidir. Güvenilen bir isim olmak, fikri mülkiyet dünyasında yalnızca müvekkil değil; tüm ekosistem için bir yatırım anlamına gelir.

Tüm bu beceriler, fikri mülkiyet profesyonellerinin değişen iş dünyasında etkin, esnek ve çağın gereklerine uygun çözümler sunabilmesini sağlar.

Fikri Mülkiyet Vekilleri İçin Kariyer Gelişiminde Öne Çıkan Nitelikler

Fikri mülkiyet vekilleri kariyerlerinde ilerlerken yalnızca teknik bilgi ve geçmiş başarılarıyla değil, sergiledikleri bütünsel yetkinliklerle de değerlendirilirler. Günümüz iş dünyasında fark yaratan profiller çoğu zaman satır aralarında gizlidir. Bir işe alım sürecinde “başarılı bir profil” genellikle şu üç başlık altında öne çıkar:

1. İş Zekâsı ile Teknik Derinliğin Dengesi

Başarılı bir fikri mülkiyet vekili yalnızca hukuki mevzuata hâkim olmakla kalmaz; aynı zamanda müvekkilinin iş modelini, pazardaki konumunu ve ticari hedeflerini de anlayabilmelidir. Örneğin bir marka danışmanlığı sürecinde, sadece başvuruyu tamamlamakla yetinmeyip, markanın rekabet gücünü ve potansiyel lisans gelirlerini analiz edebilen bir hukukçu, iş zekâsını sahaya yansıtan değerli bir danışmana dönüşür. Teknoloji, biyoteknoloji ya da yapay zekâ gibi hızla gelişen sektörlerde faaliyet gösteren şirketler ise karşılarında yalnızca bir hukuk temsilcisi değil, aynı zamanda stratejik bir çözüm ortağı görmek isterler.

2. Yüksek Duygusal Zekâ ve Güven İnşası

Fikri mülkiyet süreçleri teknik olduğu kadar duygusal bağ da içerebilir. Buluşçular için bir patent; yılların emeği, bir kariyer hayali ya da kişisel bir tutkunun ürünü olabilir. Bu nedenle, bir vekilin sadece hukuk diliyle değil, insan diliyle de iletişim kurabilmesi büyük önem taşır. Yüksek EQ'ya sahip bir vekil, stresli durumları yumuşatabilir, müvekkilin kaygılarını anlayabilir ve yatırımcı ya da yönetim kuruluyla güvene dayalı bir bağ kurabilir. Etkili iletişim becerileri, güçlü bir profesyonel imajın ve uzun vadeli itibarlı ilişkilerin temelini oluşturur.

3. Kurum Kültürüne Uyum ve Gelişim Potansiyeli

Uyum sağlayabilmek, yalnızca bir beceri değil, aynı zamanda sürdürülebilir kariyer başarısının da temelidir. Harika özgeçmişlere sahip adaylar bile, çalışacakları kurumun kültürel yapısına uyum sağlayamadıklarında uzun vadede başarı sağlayamayabilirler. Örneğin, çok hiyerarşik bir hukuk bürosunda bağımsızlık odaklı bir profesyonelin verimli olması zorlaşabilir. Aynı şekilde, hızlı karar alma kültürüne sahip bir teknoloji girişiminde, sadece talimat bekleyen bir vekil profili sürdürülebilir olmaz. Buna ek olarak, öğrenmeye ve gelişime açık olmak da kritik önemdedir. Dijitalleşme, yapay zekâ ve sürdürülebilirlik gibi alanlara ilgi duyan, yenilikleri takip eden ve bu konularda sorumluluk üstlenmeye istekli adaylar, zaman içinde kurum içinde katma değer yaratan profesyonellere dönüşür.

Sonuç: Geleceğin Fikri Mülkiyet Vekili Nasıl Şekilleniyor?

Geleceğin fikri mülkiyet vekili, yalnızca dava kazanan ya da başvuru yapan bir profesyonel değil; aynı zamanda çok yönlü bir iş ortağı, stratejik karar verici ve güvenilir bir danışman olma sorumluluğunu taşıyor. Elbette hukuki bilgi hâlâ vazgeçilmezdir; ancak artık tek başına yeterli görülmemektedir. Disiplinler arası düşünme becerisi, teknolojiyi etkili kullanma yetisi, insan ilişkilerinde güven yaratma kabiliyeti ve değişen iş modellerine uyum sağlama esnekliği, bu yeni nesil vekillerin temel taşı haline gelmiştir.

Fikri mülkiyet vekilleri artık yalnızca işin neresinde durduklarını değil, işin nereye evrildiğini de anlayabilmek zorundalar. Bu dönüşüm, yalnızca bireysel gelişimi değil, kurumların nasıl bir fikri mülkiyet yapısı inşa etmeleri gerektiği konusunda da önemli ipuçları sunuyor. Yani mesele yalnızca “nasıl bir vekil?” değil, aynı zamanda “nasıl bir ekip?” sorusuyla da doğrudan ilgilidir.

Kurumlar, klasik organizasyon şemalarının ötesine geçerek; farklı becerilere sahip, çevik ve iş odaklı fikri mülkiyet ekipleri kurmalıdır. Özellikle hukuk, teknoloji ve iş zekâsı disiplinlerini bir araya getiren hibrit profillerin desteklenmesi, bu birimleri geleceğe taşıyacaktır.

Unutmamak gerekir ki fikri mülkiyet, sadece bir yaratımın korunmasından ibaret değildir; aynı zamanda kurumun sürdürülebilirliğini sağlayan en stratejik varlıkların nasıl yönetileceğiyle ilgilidir. Bu nedenle vekillerimizi değerlendirirken yalnızca “ne biliyorlar?” değil, “nasıl bir profesyonel duruş sergiliyorlar?” sorusunu da sormalıyız.

Önümüzdeki dönemde hem bireylerin hem de kurumların başarısı, bu bütünsel yetkinlik yaklaşımını ne ölçüde içselleştirebildikleriyle doğrudan bağlantılı olacak. Fikri mülkiyet hukukunu geleceğe taşımak istiyorsak, sadece bilgiye değil; insana, iletişime, stratejiye ve dönüşüme yatırım yapmalıyız. Çünkü gelecek; bilgiyi taşıyandan çok, bilgiyi anlamlı sonuçlara dönüştürebilene ait olacak.

*Yönetim ve Liderlik Danışmanı- Board Partners Türkiye- Yönetici Ortak- ozgur.tuncer@tuncerandpartners.com

**Avukat, Balçoğlu Selçuk Eymirlioğlu Ardiyok Keki Avukatlık Ortaklığı, edincer@baseak.com

Kemal Baran Yıldırım*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

PATENT HUKUKUNDA EŞDEĞERLER DOKTRİNİ: AVRUPA UYGULAMALARI, BİRLEŞİK PATENT MAHKEMESİ KARARLARI VE TÜRKİYE PERSPEKTİFİ

1. GİRİŞ

Patent korumasının kapsamı, teknolojik ilerleme ve rekabet arasındaki hassas dengenin korunması açısından kritik bir öneme sahiptir. Patent istemlerinin lafzi sınırları çoğu zaman bu dengeyi sağlamakta yetersiz kalabilmekte; bu noktada eşdeğerler doktrini (doctrine of equivalents) devreye girmektedir.

Eşdeğerler doktrini, özünde, patent korumasının salt kullanılan kelimelerle sınırlı olmaması gerektiği düşüncesine dayanır. Bu doktrin sayesinde, buluşun teknik özüne uygun bir koruma sağlanması hedeflenmektedir. Özellikle patent tecavüzü davalarında, davaya konu suçlanan ürün ya da yöntemin, istemlerde açıkça yer almamakla birlikte teknik olarak aynı işlevi görüp görmediği değerlendirilirken eşdeğerler analizi önem kazanmaktadır. Bu noktada, doktrinin sınırlarının geniş yorumlanması, hukuki belirsizlik yaratma riski taşımakta ve üçüncü kişilerin öngörülebilirlik hakkını zedeleyebilmektedir. Dolayısıyla, doktrinin gereğinden geniş yorumlanması, hem üçüncü kişilerin faaliyet özgürlüğünü kısıtlayabilir hem de teknolojik rekabeti olumsuz etkileyebilir.

Avrupa patent sisteminde eşdeğerler değerlendirmesi, uzun yıllar boyunca ulusal mahkemelerin farklı içtihatları ile şekillenmiş; bu durum aynı patentin farklı ülkelerde farklı koruma kapsamlarına sahip olması gibi karmaşık sonuçlar doğurmuştur. 2023 yılında faaliyete geçen Birleşik Patent Mahkemesi (*bundan sonra UPC olarak belirtilecektir*), bu dağınık yapıya son verme ve daha öngörülebilir, yeknesak bir içtihat sistemi oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Bu makale, eşdeğerler doktrininin Avrupa'daki gelişimini, UPC'nin getirdiği yaklaşımı ve Türkiye'deki mevcut durumu karşılaştırmalı olarak incelemekte; Türk patent hukukunda eşdeğerler uygulamasının iyileştirilmesine yönelik somut öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

2. AVRUPA'DA EŞDEĞERLER DOKTRİNİ: GENEL ÇERÇEVE

2.1. Temel İlkeler

Eşdeğerler doktrini, patent istemlerinde açıkça belirtilmeyen ancak teknik olarak aynı işlevi gören unsurların da patent koruma kapsamına dahil edilebileceğini öngörür. Bu durum Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC) kapsamında doğrudan düzenlenmemiş olmakla birlikte, EPC m.69 — Koruma kapsamının belirlenmesi ile ilgili açıklamalar içermektedir.¹

Madde 69(1):

“Avrupa patentinin ve Avrupa patent başvurusunun koruma kapsamı, patent istemleriyle belirlenir. Bununla birlikte, istemlerin açıklamalarının ve resimlerinin kullanılması yoluyla bunlara uygun şekilde yorumlanması gerekir.”

Bu madde, koruma kapsamının tespitinde sadece istem metninin değil, açıklama ve çizimlerin de dikkate alınacağını belirtir. Bu, eşdeğer unsurların değerlendirilmesinde temel dayanak noktasıdır.

Bilindiği üzere klasik Avrupa Patenti, başvuru süreci sonunda tescil aldıktan sonra ilgili ülkelerde validasyon ile ulusal aşamaya geçmekte ve her ülkenin ulusal mahkemesi, patentin kapsamını kendi iç hukukuna göre yorumlamaktadır. Bu durum, eşdeğerler gibi yoruma dayalı konularda önemli farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. UPC bu farklılıkların da ortadan kaldırılmasına çözüm sağlamaktadır.

2.2. Ülkesel Yaklaşım Farklılıkları

Avrupa patent hukukunda önemli bir yere sahip olan Almanya, İngiltere ve Fransa'nın eşdeğerler doktrinine ilişkin yaklaşımları aşağıda kısaca incelenecektir.

2.2.1. Almanya

Alman mahkemeleri, eşdeğerler doktrini en sistematik şekilde uygulayan yargı sistemlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Federal Mahkeme'nin (Bundesgerichtshof) yıllar içerisinde geliştirdiği üç aşamalı test Almanya'daki eşdeğerler değerlendirmesinin temelini oluşturmaktadır.² Test şu şekilde işlemektedir:

- İlk olarak, ihlale konu edilen çözümün, patentte tanımlanan buluşla aynı teknik problemi çözüp çözmediğine bakılmaktadır. Burada, teknik katkının özü dikkate alınmaktadır.
- İkinci olarak, teknik alandaki uzman kişinin (skilled person in the art), patent başvurusu tarihinde bu alternatifi öngörüp öngöremeyeceği değerlendirilmektedir. Yani, söz konusu çözüm uzman açısından o tarihte ulaşılabilir bir seçenek midir sorusu sorulmaktadır.
- Üçüncü aşamada ise, patent istemlerinin bu eşdeğer çözümü kapsayıp kapsamadığı incelenmektedir. Mahkeme, istemleri lafzi sınırlarının ötesinde makul bir şekilde yorumlamaktadır.

¹ European Patent Convention, Article 69 and Protocol on the Interpretation of Article 69, <https://www.epo.org>

² <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9056730&fileId=9056731>

2.2.2. İngiltere

İngiliz hukukunda eşdeğerler doktrini uzun yıllar boyunca oldukça sınırlı bir şekilde uygulanmıştır. Ancak bu durumun, 2017 yılında verilen *Actavis v. Eli Lilly* kararıyla köklü bir değişikliğe uğradığı görülmektedir³. Bu kararla birlikte İngiliz Yüksek Mahkemesi, istem lafzına sıkı sıkıya bağlı geleneksel yaklaşımı terk etmiş ve eşdeğerler yoluyla ihlal değerlendirmesine açık kapı aralamıştır.

Mahkeme, iki aşamalı bir değerlendirme sistemi benimsemiştir:

- İlk aşamada normal yorum altında doğrudan bir ihlal olup olmadığı incelenmektedir.
- İkinci aşamada eğer doğrudan ihlal yoksa, söz konusu unsurun eşdeğer olup olmadığına bakılmaktadır.

Bu yeni yaklaşım, İngiliz hukukunu Alman sistemine yakınlaştırmış ve “amaca yönelik yorum” (purposive construction) anlayışını güçlendirmiştir. Böylece İngiltere, istem sınırlarının ötesine geçerek, işlevsel olarak eşdeğer unsurların da koruma kapsamına dahil edilebileceğini kabul etmiştir.

2.2.3. Fransa

Fransız patent hukukunda eşdeğerler doktrini, diğer Avrupa ülkelerine kıyasla daha dar bir kapsamda uygulanmaktadır. Eşdeğerliğin kabulü için, ihlale konu unsurun patentte tanımlanan unsurla aynı işlevi yerine getirmesi ve bu ilişkinin başvuru belgelerinde açık şekilde tanımlanmış olması aranmaktadır⁴. Ayrıca, başvuru sürecinde yapılan beyanlar ve kısıtlamalar, yorumda bağlayıcı unsurlar olarak dikkate alınmaktadır. Bu katı yaklaşım, özellikle hukuki güvenlik ve üçüncü kişilerin öngörülebilirlik hakkına öncelik verilmesi sonucu oluştuğu düşünülebilir.

2.3. Birleşik Patent Mahkemesi’nin (UPC) Rolü

Ulusal yaklaşımlar arasındaki farklılıklar, aynı Avrupa patentinin farklı ülkelerde farklı koruma kapsamına sahip olmasına yol açabilmektedir. Bu durum, hak sahipleri ve üçüncü kişiler açısından hukuki belirsizlik yaratmaktadır. Birleşik Patent Mahkemesi (UPC), bu parçalı yapıyı ortadan kaldırmayı ve mevcut 18 üye ülke için bağlayıcı, yeknesak bir içtihat sistemi oluşturmayı amaçlamaktadır.

Her ne kadar UPC henüz yeni bir sistem olsa da, kararlarının yalnızca üye ülkelerle sınırlı kalmayıp, zamanla sistem dışında kalan ülkeler açısından da etkili ve yol gösterici olma potansiyeli bulunmaktadır. Böylece UPC, farklı ulusal geleneklerin güçlü yönlerini harmanlayarak Avrupa genelinde daha dengeli ve öngörülebilir bir koruma anlayışının oluşmasına katkı sağlayabilir.

3. BİRLEŞİK PATENT MAHKEMESİ (UPC) KARARLARINDA EŞDEĞERLİLİK

UPC’nin eşdeğerler ile ilgili ilk kararları, bu doktrinin nasıl sistematik ve öngörülebilir bir şekilde uygulanması gerektiğine dair yön gösterici nitelik olabilir. UPC içerisinde ilgili önemli davalardan birisi şu şekildedir:⁵

3 Actavis UK Ltd v Eli Lilly and Company [2017] UKSC 48, <https://www.supremecourt.uk>

4 Cour de cassation, Chambre commerciale, 12 February 2008, 06-17928.

5 Unified Patent Court – Local Division Düsseldorf, 4 July 2023, Plante B.V. v Arkyne Technologies S.L. (UPC_CFI_2/2023).

Davacı Plant-e BV, EP2137782 B1 patentinin ihlâl edildiğini, davalı Arkyne Technologies SL'nin ("Bioo") bu patenti **literal** olarak ihlâl etmediğini iddia etmiştir. Bu davada UPC içerisinde eşdeğerler değerlendirmesi ele alınmış ve dört aşamalı bir test uygulanmıştır:

- **Teknik eşdeğerler:** Farklı unsur aynı teknik problemi çözüyor ve aynı işlevi görüyor mu?
- **Adil koruma (fair protection):** Bu unsur patent sahibine adil genişlikte koruma sağlıyor mu?
- Üçüncü kişilere hukuki öngörülebilirlik: Uzman kişi (skilled person in the art), patentin literal sınırlarının ötesine eşdeğer unsurların girdiğini anlayabilir mi?
- **Yenilik/buluş basamağı:** İddia edilen unsur, patent öncesi bilinen teknik karşısında yenilik/buluş basamağı içeriyor mu?

Bu test sonucunda mahkemede, tüm sorulara "evet" yanıtı verilmiş ve mahkeme, Bioo Panel'in **eşdeğerler nedeniyle ihlâl** teşkil ettiğine hükmetmiştir.⁶

3.1 Genel Değerlendirme

UPC'nin şimdilik benimsediği dört aşamalı test, Avrupa'daki farklı ulusal yaklaşımların bir sentezi niteliğinde olduğu söylenebilir. Bu yapı:

- Sistematiik ve açık kriterleriyle belirsizlikleri azaltmakta,
- Teknik içeriğe odaklanarak formdan ziyade işlevi esas almakta,
- Patent koruması ile rekabet serbestisi arasında adil bir denge gözetmekte,
- Tutarlı ve öngörülebilir bir uygulama çerçevesi sunmaktadır.

Bu yönüyle UPC'nin eşdeğerler yaklaşımı, Avrupa patent hukukunda uzun süredir devam eden ulusal farklılıkların uyumlaştırılmasına önemli bir katkı sunmaktadır.

4. TÜRKİYE'DE EŞDEĞERLER DOKTRİNİ: UYGULAMA VE SORUNLAR

4.1. Yasal Dayanak

6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 89 (5) maddesi, "*istemlerde belirtilen unsurlarla eşdeğer olan unsurların da koruma kapsamına dahil olduğunu*" açıkça düzenlenmektedir. Bu açıklık, kanuni altyapıyı sağlasa da, uygulama açısından sorunlar/eksikler bulunmaktadır.⁷

4.2. Türkiye'de Eşdeğerler Uygulamasına İlişkin Sorunlar ve İyileştirme Önerileri

Türkiye'de eşdeğerler doktrininin uygulanmasında karşılaşılan başlıca sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri aşağıda dört başlık altında değerlendirilmiştir:

⁶ EPLAW Blog, "UPC: Plant-e v. Arkyne Technologies – Infringement based on equivalence

⁷ 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu, madde 89

a) Mahkemelerin Yaklaşımı

Türk mahkemeleri, patent istemlerinin yorumunda genellikle lafzi ifadeler üzerinden değerlendirme yapmakta, teknik öz ve işlevsel eşdeğerler yeterince dikkate alınmamaktadır. Oysa Almanya ve UPC uygulamalarında görüldüğü üzere, eşdeğerler değerlendirmesi sistematik testlere dayanmalıdır. Bu çerçevede:

- Mahkeme kararlarında, eşdeğerler analizine yer verilmesi ve bu değerlendirmelerin teknik gerekçelerle desteklenmesi uygulamanın derinliği açısından katkı sağlayacaktır.
- Yargıtay ve bölge adliye mahkemeleri tarafından eşdeğerler doktrinine ilişkin yönlendirici içti-hatların oluşturulması, uygulamada birlik ve öngörülebilirliğin sağlanmasına yardımcı olabilir.

b) Bilirkişilik Sistemindeki Yetersizlik

Eşdeğerler değerlendirmeleri çoğunlukla yüzeysel kalmakta, bilirkişi raporlarında metodolojik bir yaklaşım benimsenmemektedir. Teknik işlev benzerliği çoğu zaman göz ardı edilmekte, yalnızca şekilsel karşılaştırmalar yapılmaktadır. Bu sorunun çözümü için:

- Bilirkişilik eğitimlerinde, UPC tarafından benimsenen dört aşamalı teste benzer bir metodolojinin tanıtılması, değerlendirme sürecine açıklık ve tutarlılık kazandırabilir.
- Patent uyuşmazlıklarında, teknik yeterliliği yüksek kişilerin bilirkişi olarak görevlendirilmesi, daha isabetli ve güvenilir değerlendirmelerin yapılmasını destekleyecektir.
- Bilirkişilik ücretlerinin gözden geçirilmesi, özellikle alanda deneyimli patent vekillerinin bilirkişi olarak görev almasını teşvik edici bir etki yaratabilir.

c) Patent Yazım Pratiği

Bazı patent vekilleri, istemleri çok dar ve yapısal şekilde kaleme almakta; bu da gelecekte eşdeğerler kapsamının dar yorumlanmasına yol açmaktadır. Etkili bir koruma sağlamak için:

- İstemlerin hem yapısal hem de işlevsel unsurları içerecek şekilde kaleme alınması, özellikle eşdeğerler değerlendirmelerinde yorum esnekliği sağlamak açısından önemlidir. Bu sayede, buluşun teknik katkısı daha geniş bir çerçevede değerlendirilebilir. Örneğin, ana istemde “vida” kullanımı yerine, “bağlantı elemanı” gibi daha kapsayıcı bir ifade tercih edilmesi, ileride eşdeğer unsurların da koruma kapsamına dahil edilmesini kolaylaştırabilir.
- Farklı koruma düzeylerini hedefleyen kapsamlı bağımlı istemlerin kullanılması ve bu doğrultuda stratejik istem yapılarının oluşturulması, daha güçlü bir koruma sağlamaya katkı sunabilir.

d) Kurumsal ve Sistemik Eksiklikler

Patent hukuku, hukuk fakültelerinde genellikle sınırlı düzeyde işlenmekte; eşdeğerler doktrini ise çoğu zaman kapsam dışı kalmaktadır. Ayrıca uygulayıcı kurumlar uluslararası gelişmeleri yeterince yakından izlememektedir. Bu noktada:

- TÜRKPATENT'in, eşdeğerler değerlendirmesine yönelik rehber dokümanlar ve örnek analizler yayımlaması, uygulayıcılara yol gösterici nitelikte katkı sağlayabilir.
- Hukuk fakültelerinin müfredatında patent hukukuna ve teknik hak yorumuna daha fazla yer verilmesi, uzun vadede konuya ilişkin farkındalığın artmasına yardımcı olabilir.
- UPC gibi uluslararası kurumlarla ortak eğitim programları geliştirilmesi ve bilgi paylaşımının artırılması, uygulama kalitesinin yükselmesine katkı sunabilir.
- 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 89. maddesine ilişkin, açıklayıcı ve uygulamaya rehberlik eden bir yönetmeliğin hazırlanması, eşdeğerler doktrininin daha etkin uygulanmasını destekleyebilir.

5. SONUÇ

Türkiye'de eşdeğerler doktrini, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 89. maddesiyle açık bir yasal zemine sahip olmakla birlikte, uygulamada henüz istenen düzeyde işlerlik kazanamamıştır. Mahkemelerin büyük ölçüde lafzi yoruma bağlı kalması, bilirkişi raporlarının teknik açıdan yetersiz olması ve değerlendirme sürecinde sistematik bir metodolojiden yoksun olunması, buluş sahiplerinin teknik katkılarına uygun şekilde korunmasını zorlaştırmaktadır.

Bu noktada, Birleşik Patent Mahkemesi'nin (UPC) içtihatları, Türk patent uygulamaları açısından yapıcı ve yol gösterici bir model sunabilir. UPC'nin şimdilik benimsediği dört aşamalı test, Avrupa'daki farklı yorumları ortak bir çerçevede birleştirerek, hem koruma kapsamının belirlenmesinde öngörülebilirliği artırmakta hem de üçüncü kişiler açısından hukuki güvenlik sağlamaya hizmet etmektedir. Türkiye'nin bu içtihatları dikkate alarak kendi uygulamasını geliştirmesi dengeli bir sistemin kurulmasına katkı sağlayabilir.

Bu potansiyelin hayata geçirilebilmesi için, mahkemelerden bilirkişilere, patent vekillerinden akademisyenlere kadar tüm paydaşların koordineli biçimde çalışması büyük önem taşımaktadır. Özellikle Türk yargı sisteminde bilirkişi görüşlerinin belirleyici rol oynadığı dikkate alındığında, teknik açıdan yetkin, tarafsız ve metodolojik yaklaşıma sahip bilirkişilerin yetiştirilmesi ve sürece dâhil edilmesi öncelikli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak, buluş sahiplerinin emeğinin gerçekten korunabilmesi, yenilikçiliğin teşvik edilmesi ve sağlıklı bir patent sisteminin oluşturulabilmesi için eşdeğerler doktrininin dikkatli ve bilinçli şekilde uygulanması da önemlidir. UPC içtihatları ile uyumlu bir yorum pratiğinin benimsenmesi, Türkiye'nin uluslararası güvenilirliğini artırabileceği gibi adil rekabet ortamının tesis edilmesine de hizmet edebilir.

*Avrupa Patent Vekili, Ortak-İstanbul Patent, baran@istanbulpatent.com

Murat Cevahir Coşkun*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA COĞRAFİ İŞARETLER

1 GİRİŞ

Avrupa Birliği, coğrafi işaretler konusunda dünyanın en gelişmiş ve köklü koruma sistemlerinden birine sahiptir. AB’de coğrafi işaret koruması, topluluk müktesebatının bir parçası olan tüzükler ile sağlanmakta ve tüm üye devletlerde doğrudan uygulanmaktadır. Coğrafi işaret statüsü kazanmak, AB düzeyinde bir ürün adına Birlik genelinde koruma sağlar ve bu koruma, tüm üye ülkelerde eş zamanlı olarak geçerli olur.

AB’nin coğrafi işaret mevzuatı temel olarak üç kategori ürüne odaklanmıştır:

- 1) Tarım ve gıda ürünleri,
- 2) Şarap ve aromatize şarap ürünleri,
- 3) Distile alkollü içkiler (spiritler).

Bu kategoriler uzun yıllar boyunca AB’nin coğrafi işaret korumasının tek alanı olmuştur; el sanatları ve sanayi ürünleri geleneksel olarak AB kapsamı dışındaydı. Ancak Ekim 2023’te AB, ziraî olmayan (zanaat ve sanayi) ürünler için de coğrafi işaret koruması getiren yeni bir tüzük kabul etmiş ve 2024’te yürürlüğe koymuştur. Özellikle kültürel el sanatlarının tescil edilmesi hakkındaki bu yenilik, AB’nin coğrafi işaret kavramını gıda ve tarım dışı alanlara da genişlettiğini göstermekle kalmayıp Avrupa Birliği’nin el sanatları ve zanaat ve sanayi ürünleri konusunda uluslararası ticari alanda da söz sahibi olmak istediğinin bir kanıtı olabilir.¹

2. MEVZUAT ve KATEGORİLER

Tarım-gıda ürünleri için AB’de halihazırda yürürlükte olan temel düzenleme, 1151/2012 sayılı “Tarım Ürünleri ve Gıda Maddelerinde Kalite Şemaları” Tüzüğü’dür.² Bu tüzük, Korumalı Menşe Adı (PDO), Korumalı Coğrafi İşaret (PGI) ve Geleneksel Özellik Garantisi (TSG) olmak üzere üç koruma türünü tanımlamıştır.³

1 Türkiye, bu tür ürünleri baştan beri kapsamaktaydı; AB ise yeni uyum sağlamaktadır.

2 European Union, *Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs*, *Official Journal of the European Union*, L 343 (14 Aralık 2012).

3 Avrupa Parlamentosu ve Konseyi’nin 1151/2012 sayılı Tüzüğü, md. 6–8.

Şaraplar için coğrafi adların korunması, yakın zamana kadar ayrı bir mevzuat (AB'nin Ortak Piyasa Düzeni tüzükleri, örneğin 1308/2013 sayılı Tüzük) ile, distile alkollü içkiler için ise 2019/787 sayılı Tüzük ile düzenlenmekteydi.^{4 5}

13 Mayıs 2024 tarihinde AB, farklı ürün kategorilerine ilişkin kuralları birleştirmek amacıyla 2024/1143 sayılı yeni bir tüzük kabul etmiştir.⁶ Bu yeni düzenleme, şarap, spirit (alkollü içkiler) ve tarım ürünleri için coğrafi işaret hükümlerini tek bir metinde toplayarak sadeleştirmektedir. Ancak bu çalışmada ağırlık, 1151/2012 sayılı temel tüzük ve onun uygulamasına verilecektir.

AB sisteminde PDO (Protected Designation of Origin) ve PGI (Protected Geographical Indication) kavramları, Türkiye'deki menşe adı ve mahreç işaretiyle büyük ölçüde paraleldir. PDO statüsü, ürünün tümüyle belirli bir coğrafi alanda üretilmiş olmasını ve niteliklerinin tamamen o yöreye bağlı olmasını şart koşar; PGI statüsü ise ürünün belirleyici niteliğinin, ününün veya diğer özelliklerinin coğrafi kaynaktan geldiğini, ancak üretim, işleme veya hazırlama aşamalarından en az birinin o bölgede gerçekleşmiş olmasının yeterli olduğunu ifade eder.

Örneğin Parmigiano Reggiano peyniri veya Roquefort peyniri PDO iken, Bavyera Bırası (Bayerisches Bier) veya Scottish Farmed Salmon PGI olarak tescillidir; zira ikincilerde ürünün ünü ve belirli özellikleri yöreye dayanmakla birlikte tüm üretim süreci değil, belli aşamalar coğrafyayla ilgilidir. TSG⁷ ise Türkiye'deki geleneksel ürün adına benzer şekilde, belli bir ürünün geleneksel karakterini (tarifi veya üretim yöntemini) koruma altına alır, ancak coğrafi bir bölge şartı aramaz.

Örneğin AB'de Napoliten Pizza (Pizza Napoletana) veya Belçika bırası "Oude Geuze" TSG olarak tescillidir. TSG, ürün adının gelenekselliğini korurken, herhangi bir bölgeyle özdeş olmadan da koruma sağlar.

3. BAŞVURU ve TESCİL SÜRECİ

AB'de coğrafi işaret başvuruları genellikle ilgili ürünün üretici grupları (consortium) tarafından yapılır. Öncelikle ilgili üye devletin yetkili makamına başvuru yapılır; ulusal düzeyde bir inceleme ve itiraz süreci yürütüldükten sonra başvuru AB Komisyonu'na iletilir. Avrupa Komisyonu, başvuruyu AB Resmî Gazetesi'nde yayımlayarak tüm üye ülkelerden ve ilgililerden itirazları toplar. Eğer uluslararası bir itiraz gelmez veya itirazlar reddedilirse, Komisyon kararıyla ürün adı AB Coğrafi İşaret Tescil Sicili'ne kaydedilir (günümüzde bu kayıtlar elektronik ortamda eAmbrosia veri tabanında tutulmaktadır). Böylece adı tescil edilen ürün, tüm üye ülkelerde korunur. Bu süreç, ulusal ve AB düzeyinde iki kademeli bir inceleme-itiraz mekanizmasını içerir. Bunun önemli bir sonucu olarak, AB'de tescil edilmiş bir coğrafi işaret, Birlik içindeki tüm pazarda hukuki koruma elde eder.

4 European Union, *Regulation (EU) No 1308/2013 Establishing a Common Organisation of the Markets in Agricultural Products (Single CMO Regulation)*, *Official Journal of the European Union*, L 347 (20 Aralık 2013).

5 European Union, *Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the Council on the Definition, Description, Presentation, Labelling and the Protection of Geographical Indications of Spirit Drinks*, *Official Journal of the European Union*, L 130 (17 Nisan 2019).

6 1308/2013; 2019/787; 2024/1143 Tüzükleri.

7 Traditional Speciality Guaranteed

AB’de coğrafi işaret başvurularının incelenmesi ve tescili, Türkiye’den farklı olarak Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO) tarafından değil, doğrudan Avrupa Komisyonu tarafından yürütülmektedir. Yani coğrafi işaretler, AB düzeyinde bir idari işlemle tescil edilirken, marka ve tasarım tescilleri gibi EUIPO’ya değil, ilgili Komisyon birimine başvurulur. Bu durum, coğrafi işaretlerin AB’de ticaret politikası ve tarım politikasının bir parçası olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim coğrafi işaretler AB’de yalnızca sınai mülkiyet boyutuyla değil, kırsal kalkınma, tüketici koruması ve kültürel miras politikalarıyla da ilişkilendirilir.

4. KORUMA KAPSAMI ve UYGULAMA

AB mevzuatına göre tescilli bir coğrafi işaretli ismin korunması kapsamı oldukça geniştir. 1151/2012 sayılı Tüzük m.13, korumanın sınırlarını ayrıntılı olarak çizer. Buna göre, korunan bir ismin:

- Doğrudan veya dolaylı ticari kullanımı, ürün tescil şartlarına uygun olmasa dahi, korunan isimle aynı ya da benzer ad taşıyan ürünlerde kullanımı yasaktır (özellikle tanınmış isimlerin başka ürünlerde marka olarak kullanılmasını da kapsar). Örneğin korunan “Parmigiano Reggiano” ismi ile bağlantılı olmayan peynirlerde “Parmesan” adının kullanımı yasaklanmıştır; ABAD’ın 2008 tarihli Parmesan kararında da teyit edilmiştir.⁸ Yine Örneğin “Feta” ismi sadece Yunanistan’dan gelen belirli beyaz peynir için kullanılabilir; bu ismin başka ülkelerde üretilen beyaz salamura peynirlerde kullanılması yasaktır.⁹
- Taklit veya çağrıştırmacı (evokatif) kullanım: Korunan ismin yanlış yazımı, telaffuzu veya çevrilmiş haliyle dahi olsa, tüketicide korunan ürünü çağrıştıracak şekilde kullanımı engellenir. Örneğin “Parmesan” ifadesinin tek başına kullanımı, Parmigiano Reggiano PDO’sunu çağrıştırdığı için yasaklanmıştır; bu, ABAD’ın ünlü 2008 tarihli Parmesan kararında da teyit edilmiştir.¹⁰ Aynı şekilde, “Türk tipi feta” gibi bir ifade AB’de yasaktır; çünkü Feta PDO koruması altındadır ve böyle bir kullanım coğrafi işaretin itibarından haksız fayda sağlar ya da tüketiciyi yanıltır.¹¹
- Ürünün gerçek kaynağı veya niteliği hakkında tüketiciyi yanıltıcı her türlü ifade yasaktır. Coğrafi işaretli bir ürünün taklidi, ambalajında veya tanıtımında ürünün o coğrafi bölgeden olmadığı halde oradan geldiği izlenimini uyandıran görsel veya metinsel unsurlar içeremez. Örneğin, İtalya’dan gelmeyen bir peynirin etiketinde İtalyan bayrağı renkleri ya da o bölgeye özgü semboller kullanılması, tüketiciyi ürünün menşei konusunda yanıltabileceğinden yasaktır.¹²

8 ABAD, Case C-132/05, *Commission v. Germany* (“Parmesan Case”), Karar tarihi 26 Şubat 2008.

9 ABAD C-465/02 – *Commission of the European Communities v. Hellenic Republic* (Feta Peyniri Kararı) Karar Tarihi: 25 Ekim 2005 ECLI: ECLI:EU:C:2005:636. “Feta” ismi jenerik değildir ve yalnızca Yunanistan’ın belirli bölgelerinde geleneksel usullerle üretilen beyaz salamura peynir için Korunmalı Menşe Adı olarak kullanılabilir.

10 ABAD, Case C-132/05, *Commission v. Germany* (“Parmesan Case”), Judgment of 26 Şubat 2008.

11 Alman ve Danimarka hükümetlerinin Feta isminin jenerik olduğuna dair itirazları ABAD tarafından reddedilmiştir

12 ABAD C-132/05 – *Commission v. Federal Republic of Germany* (Parmesan Davası)

- Korunan ismin jenerik hale gelmesinin engellenmesi: AB, coğrafi işaretli isimlerin jenerik isim haline dönüşmemesi için de koruma sağlar. Bir ismin, AB tescili öncesinde bir üye ülkede jenerik hale gelmiş olması hariç tescil sonrası jenerikleşmeye izin verilmez.¹³

Bu kapsamlı koruma, coğrafi işaretli ürünlerin itibarının korunması ve haksız rekabetin önlenmesi açısından çok güçlü bir araçtır. AB’de üye devletler, kendi topraklarında bu kuralların uygulanmasını sağlamakla yükümlüdür. Her üye ülke, coğrafi işaret ihlallerine karşı etkili yaptırımlar öngörmek durumundadır; bu bağlamda bazı ülkelerde idari para cezaları, bazılarında cezaî müeyyideler devreye girer. Örneğin Fransa ve İtalya gibi ülkelerde coğrafi işaret ihlalleri ciddi cezalarla karşılanabilir, zira bu ülkelerde coğrafi işaretler kültürel mirasın parçası olarak değerlendirilmektedir.

5. DENETİM MEKANİZMASI

AB coğrafi işaret sisteminin başarısında ürün spesifikasyonlarına uygunluk denetimi önemli rol oynar. Her coğrafi işaret başvurusunda, ürünün üretim metodu ve özelliklerine dair ayrıntılı bir ürün spesifikasyonu (product specification) sunulur. Tescil edildikten sonra, her üye devlet, kendi ülkesinde üretilen coğrafi işaretli ürünlerin bu spesifikasyonlara uygun üretilip üretilmediğini denetlemek üzere bir kontrol sistemi oluşturur.¹⁴ Genellikle üretici grupları, akredite bağımsız denetim kuruluşlarıyla çalışarak ürünlerini sertifikaya ettirirler.

Üye devletlerin yetkili otoriteleri (örneğin tarım bakanlıkları veya gıda denetim birimleri), bu denetimlerin yapılmasını ve denetim sisteminin işlerliğini gözetirler. Böylece AB genelinde tescilli bir coğrafi işaretin, hangi ülkede üretilirse üretilsin aynı standartları taşıması güvence altına alınmış olur. Bu sistem, tüketicinin güvenini korur ve “AB Coğrafi İşaret” etiketinin saygınlığını sürdürür. AB’de ayrıca tescilli coğrafi işaretler için resmî logo kullanımı zorunludur; PDO, PGI ve TSG için ayrı logolar, ürün ambalajlarında yer alır. Bu logolar, AB bayrağı renkleriyle tasarlanmış, ürünün hangi kategoride korunduğunu gösteren sembollerdir ve tüketicinin ayırt etmesini kolaylaştırır.¹⁵

Avrupa Birliği (AB) coğrafi işaret sisteminin başarısında, ürün spesifikasyonlarına uygunluk denetimi (conformity checks) temel bir rol oynar. Bu denetim, tescilli bir coğrafi işaretin yalnızca adının değil, ürünün tanımı, üretim yöntemi, coğrafi sınırları ve kalite kriterleri gibi tüm unsurlarının belirlenmiş ürün şartnamesine (product specification) uygunluğunu güvence altına alır.

13 Örneğin “Feta” ismi AB tescili öncesi bazı ülkelerde jenerik sayılıyordu ancak AB bölgesi için bu iddia reddedildi.

14 European Union, *Regulation (EU) No 1151/2012*, madde 37, *Official Journal of the European Union*, L 343, 14 Aralık 2012.

15 Avrupa Birliği, *Tarım ürünleri ve gıda maddeleri için kalite sistemlerine ilişkin Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü (AB) No 1151/2012*, md. 36–39, *Avrupa Birliği Resmî Gazetesi*, L 343 (14 Aralık 2012): Bu maddeler, resmî kontrol sistemini kurar ve düzenler. Kontrollerin şeffaf, etkin ve izlenebilir olması zorunludur. Her üye devlet, bu kontrolleri ya doğrudan ya da akredite edilmiş kontrol kuruluşları aracılığıyla yürütmekle yükümlüdür.

6. AB’de COĞRAFI İŞARETLERİN EKONOMİK ve KÜLTÜREL ETKİLERİ

AB, coğrafi işaretleri sadece bir fikrî mülkiyet hakkı olarak değil, aynı zamanda kırsal bölgelerin kalkınması ve Avrupa’nın kültürel mirasının korunması aracı olarak görmektedir. Coğrafi işaret tescillerinin AB genelinde üreticilere sağladığı katma değer birçok araştırmada vurgulanmıştır. Coğrafi işaretli ürünler genellikle piyasada benzer jenerik ürünlere göre daha yüksek fiyatla alıcı bulur, bu da üretici gelirlerini artırır.¹⁶

AB Komisyonu’nun 2020 yılında yayınladığı bir araştırmaya göre, coğrafi işaretli ürünler ortalama olarak %2 ile %2,5 oranında daha yüksek fiyat seviyesine sahiptir ve bu sayede toplamda on milyarlarca Euro düzeyinde ekstra bir piyasa değeri yaratmaktadır. Bu durum, AB’nin farklı bölgelerinde tarım ve gıda sektöründe faaliyet gösteren küçük üreticilerin ekonomik olarak sürdürülebilirliğine katkı sunar.¹⁷

Örneğin, Fransa’da coğrafi işaretli bir peynir olan Comté peyniri üreticileri, birlik kurarak kaliteyi korumakta ve uluslararası pazarda güçlü bir yer edinmektedir. İtalya’da Parmigiano Reggiano Konsorsiyumu hem kalite denetimi yapmakta hem de pazarlamayı üstlenerek ürünün global marka değerini yönetmektedir. Bu tip örgütlenmeler, AB’de coğrafi işaret sisteminin ayrılmaz bir parçasıdır ve Türkiye gibi ülkeler için de başarılı bir model teşkil etmektedir.¹⁸

Kültürel açıdan bakıldığında, AB coğrafi işaret sistemi, bölgesel gastronomi kültürünü ve geleneksel bilgi birikimini koruma misyonu taşır. “Fesleğenli Pesto Genovese”, “Bavyera birası”, “İspanyol Jambonu (Jamón Serrano)” gibi ürünler sadece birer ticari meta değil, aynı zamanda bulundukları bölgelerin yüzyıllara dayanan geleneklerinin birer temsilcisidir. AB’nin bu ürünlere sağladığı koruma, bir anlamda Avrupa’nın kültürel ve geleneksel değerlerine de sahip çıkmak anlamına gelir.¹⁹

Bu yaklaşım, AB’nin uluslararası ticari müzakerelerde coğrafi işaretler konusundaki ısrarcı tavrını da açıklar; zira AB, coğrafi işaretleri sadece kendi üreticilerinin ekonomik çıkarı için değil, aynı zamanda kültürel mirasın korunması için de vazgeçilmez görmektedir. Bu bakış açısı, Türkiye gibi köklü geleneksel ürün zenginliğine sahip ülkeler tarafından da paylaşılmakta olup, karşılıklı koruma anlaşmaları ve uluslararası iş birlikleri ile desteklenmektedir.

7. ULUSLARARASI ve TİCARİ BOYUT

AB, kendi sınırları dışında da coğrafi işaretlerin korunmasına öncülük etmektedir. Bir yandan DTÖ TRIPS Anlaşması kapsamında tüm üyelerin asgari korumayı uygulamasını takip ederken, diğer yandan ikili ticaret anlaşmalarına coğrafi işaret listeleri ekleyerek karşılıklı koruma sağlamaktadır. Örneğin AB ile Çin arasında imzalanan 2020 tarihli anlaşma ile 100’er adet AB ve Çin coğrafi işareti karşılıklı olarak korunur hale gelmiştir.²⁰

16 Dwijen Rangnekar, *The Socio-Economics of Geographical Indications* (Geneva: UNCTAD-ICTSD Project, 2004).

17 Dwijen Rangnekar, *The Socio-Economics of Geographical Indications* (Geneva: UNCTAD-ICTSD Project, 2004).

18 Gökhan Demirarslan, *Türkiye’deki Coğrafi İşaretli Ürünlerin Uluslararası Ticaretteki Potansiyeli* (Doktora tezi, Bartın Üniversitesi, 2022);

19 Dwijen Rangnekar, *The Socio-Economics of Geographical Indications* (Geneva: UNCTAD-ICTSD Project, 2004).

20 *Agreement between the European Community and the People’s Republic of China on Cooperation and Protection of Geographical Indications*, imza tarihi 6 Eylül 2020.

Benzer şekilde AB'nin Japonya, Kanada, Güney Kore gibi ülkelerle yaptığı serbest ticaret anlaşmalarında Avrupa'nın ünlü peynir, şarap, et ürünleri adları koruma altına alınmıştır.²¹

AB ayrıca 2019 yılında WIPO'nun Cenevre metnine (Lizbon Sistemi kapsamındaki Coğrafi İşaret ve Menşe Adı koruması için uluslararası kayıt sistemine) katılmıştır.²² Bu sayede, AB'deki coğrafi işaretlerin WIPO bünyesinde uluslararası tescili ve üçüncü ülkelerde topluca korunması imkânı doğmuştur.²³ Nitekim 2023 yılı sonu itibarıyla AB, WIPO Lizbon sistemi çerçevesinde 200'den fazla coğrafi işaretini uluslararası tescil ettirmiştir.²⁴ Bu gelişmeler, coğrafi işaretlerin uluslararası ticarette ne denli önemli bir müzakere konusu haline geldiğini göstermektedir.

Özetle, Avrupa Birliği'nin coğrafi işaretler konusundaki yaklaşımı, kapsamlı mevzuat ve güçlü uygulama mekanizmalarıyla karakterize olmaktadır. AB, coğrafi işaretler sayesinde hem üreticilerini haksız rekabete karşı korumakta hem de Avrupa'nın zengin bölgesel ürün çeşitliliğini ve kalitesini dünya çapında tanınır hale getirmektedir. Bu model, Türkiye'nin kendi sistemini geliştirirken büyük ölçüde ilham aldığı bir modeldir.

*Hukukçu - Marka ve Patent Vekili, Avrupa Patent Vekili, Simge Fikri ve Sınai Haklar Dan. Hiz. Ltd. Şti. "Simge İP"
simge@simgeip.com

21 European Commission, *EU-Japan Economic Partnership Agreement*, 2019, Chapter 14, Annex 14-B;
European Commission, *EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA)*, 2017, Chapter 20, Annex 20-A;
European Commission, *EU-Korea Free Trade Agreement*, 2011, Chapter 10, Annex 10-A.

22 WIPO (World Intellectual Property Organization), *Geneva Act (1999) of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications*, Geneva, 2019.

23 Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü (WIPO) tarafından idare edilen Lizbon Sistemi, bir menşe adının veya coğrafi işaretin, bir WIPO üyesi devlette tescil edilmesini takiben, tek bir başvuruyla diğer taraf ülkelerde de korunmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Sistem; ulusal ya da bölgesel sicile tescilli adların WIPO bünyesindeki *Lizbon Uluslararası Siciline* kaydını mümkün kılar. Lizbon Anlaşması (1958) ve Cenevre Akti (2015), birlikte çalışan ancak teknik olarak ayrı iki hukuki metinden oluşur. 2024 itibarıyla Lizbon Anlaşması'na otuzdan fazla ülke; Cenevre Akti'ne ise Avrupa Birliği, Türkiye, Meksika, Kamboçya, Küba, İran ve Gürcistan gibi ülkeler taraftır. Cenevre Akti ile sisteme "coğrafi işaret" kavramı ilk kez dâhil edilmiş, uluslararası kuruluşlara taraf olma imkânı tanınmış, çok dilli başvuru sistemi getirilmiş ve koruma kapsamı gıda dışı ürünleri de içerecek şekilde genişletilmiştir. Lizbon Sistemi kapsamında tescil edilen adlar, ilgili taraf ülkelerde otomatik olarak korunur; taklit, çağırıştırma veya yanıltıcı kullanım gibi hallerde koruma hükmüne bağlanır. Marka veya ticaret unvanı gibi haklarla çakışma halinde ise, ulusal mevzuata bağlı olarak üstünlük sağlayabilir. Türkiye, 2019 yılında Cenevre Akti'ni imzalamış, 2020 yılında ise resmen taraf olmuştur. Böylece Türkiye'de tescil edilmiş coğrafi işaretlerin Lizbon Sistemi yoluyla diğer taraf ülkelerde korunması mümkün hâle gelmiştir.

24 WIPO, Global Brand Database – Geographical Indications, erişim tarihi Mayıs 2025, <https://www.wipo.int/branddb/en/>.

AIPPI TÜRKİYE

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI KORUMA DERNEĞİ AIPPI Türkiye Ulusal Grubu

26 Eylül 2008 tarihi itibarıyla tüzel kişilik kazanmış bulunan ve T.C. Kanunlarına göre kurulu bağımsız bir dernek olarak Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği, Uluslararası AIPPI Derneği ile işbirliği içerisinde, AIPPI Türkiye Ulusal Grubu misyonunu da üstlenmiş bulunmaktadır.

AIPPI Türkiye Fikri Gündem Ekibi

Alara Naçar Seçkin (alara.nacar@nsn-law.com)

Büşra Bıçakcı (busra.bicakci@deris.com)

Deniz Merve Ersoy Pınar (deniz.pinar@gpk-law.com)

Esra Böğürcü Süngerli (esra@juniper-ip.com)

Gülçen Atasever Başcı (gulcen@ataseverlegal.com)

Melike Şahin (melike@akarsu.av.tr)

Sevda Kalyoncu (sevda.kalyoncu@grupofis.com)

Kapak Fotoğrafı

Deniz Merve Ersoy Pınar

Tasarım ve Uygulama

Feyza Çanaklı feyzalal@gmail.com

Fikri Gündem’de yayımlanan yazılar AIPPI Uluslararası ve/veya AIPPI Türkiye adına bağlayıcı olmamakla birlikte yazılar AIPPI Uluslararası ve/veya AIPPI Türkiye’nin resmi görüşü olarak nitelendirilemez.

Yazılar yazarların kişisel görüşünü yansıtmakta olup, yazılara ilişkin her türlü sorumluluk tümüyle yazara aittir.

Önümüzdeki sayılarda Bülten çalışmamıza katkıda bulunmak isteyen üyelerimizin fikrigundem@aippiturkiye.org e-mail adresi üzerinden iletişime geçmeleri rica olunur.

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI KORUMA DERNEĞİ AIPPI Türkiye Ulusal Grubu

Altıntepe Mah. İstasyon Yolu Sk. No:3/1-130 Maltepe, İstanbul

www.aippiturkiye.org

twitter.com/aippiturkiye instagram.com/aippiturkiye linkedin.com/aippiturkiye